

(Samen)werken aan christelijk leraarschap

Laura Boele – de Bruin MSc

Dit materiaal is onderdeel van het compendium over christelijk leraarschap, van het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	In dit artikel wordt besproken welke activiteiten christelijke leraren belangrijk vinden voor hun ontwikkeling als christelijke leraar en welke activiteiten zij praktiseren. Duidelijk wordt dat leraren minder investeren in gezamenlijke ontwikkeling dan verwacht mag worden als we letten op de waarde die ze hechten aan samenwerken aan christelijk leraarschap. Hiervoor wordt een aantal verklaringssuggesties gedaan. Aan het einde van het artikel volgt een drietal reflectievragen.
Bronvermelding	Boele – de Bruin, H. L. (2014). (Samen)werken aan christelijk leraarschap. In H. Vermeulen (red.), Gids laat je gidsen (pp. 19-25). Gouda: lectoraat Christelijk leraarschap.
Thema *	Schoolteam
Gebruik **	Hoofd
Plaatsingsdatum	2014
Gerelateerde artikelen	Rapportage Professionalisering christelijke leraren
Trefwoorden	samenwerken, samen, teamontwikkeling, collega's

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevenden*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

(SAMEN)WERKEN AAN CHRISTELIJK LERAARSCHAP

Laura Boele-de Bruin

Uit onderzoek van het lectoraat Christelijk leraarschap bleek dat christelijke leraren het christelijk geloof graag in hun beroep integreren en zich hierin graag (verder) bekwamen.

In dit artikel bespreken we welke activiteiten christelijke leraren belangrijk vinden voor hun ontwikkeling als christelijke leraar en welke activiteiten zij daadwerkelijk praktiseren. Daaruit wordt duidelijk dat leraren in de praktijk minder investeren in gezamenlijke ontwikkeling dan verwacht mag worden als we letten op de waarde die ze hechten aan samenwerken aan christelijk leraarschap. In dit artikel doen we ook een aantal verklaringssuggesties voor deze kloof, en de consequenties voor de werkzaamheden van het lectoraat komen aan de orde.

ONDERZOEKSPROCES

Als achtergrondinformatie eerst kort iets over het onderzoeksproces. In het onderzoek werd aan de deelnemers, christelijke leraren van basis- en middelbare scholen in Nederland, een vragenlijst voorgelegd. Deze vragenlijst startte met een aantal open vragen naar hun onderwijsidealen. Daarna werd hun gevraagd om bij tweeëntwintig professionaliseringsactiviteiten aan te geven hoe belangrijk zij die activiteiten vinden voor versterking van christelijk leraarschap. Vervolgens werd gevraagd naar de frequentie waarin zij deze activiteiten zelf uitvoeren in de dagelijkse praktijk.

DE LERAAR INDIVIDUEEL

Een christelijke leraar kan zich bijvoorbeeld individueel ontwikkelen door het bestuderen van christelijke literatuur over de leerstof, door het lezen van lectuur over christelijk leraarschap en door een keuze te maken uit niet verplichte scholingen die te maken hebben met christelijk leraarschap. Uit ons onderzoek bleek dat christelijke leraren deze kennisverzamelingsactiviteiten niet zo erg belangrijk vinden. En ze gaan er nog minder aan beginnen dan je al op grond van de geringe waarde die ze eraan hechten zou verwachten.

Er zijn ook andere activiteiten die je als leraar individueel kunt doen. Het gaat dan om kennis verzamelen die direct te maken heeft met de dagelijkse lespraktijk. Denk aan het gebruik van materialen van andere christelijke leraren en het zelf maken van lesmateriaal voor een christelijke toespitsing in de les. Hoewel leraren deze specifieke activiteiten ook niet zo belangrijk vinden als manier om zich verder te ontwikkelen als christelijke leraar, doen zij deze activiteiten wel beduidend vaker. Als christelijke leraren persoonlijk werken aan christelijk leraarschap doen zij dat blijkbaar het liefst op een directe manier, een manier die staat of valt met de toepasbaarheid van de kennis in de les.

SAMENWERKENDE LERAREN

Uit onderzoeksliteratuur blijkt dat samenwerken met collega's belangrijk is voor het ontwikkelen van een professionele identiteit als leraar. Aan wat voor soort zaken moet je dan denken als het gaat om christelijk leraarschap? Enkele voorbeelden: ideeën uitwisselen over christelijk leraarschap, collega's helpen als zij het moeilijk vinden invulling te geven aan christelijk leraarschap, meedenken over hoe het christenzijn naar voren kan komen in het begeleiden van leerlingen, en met elkaar praten over wat er belangrijk is in het christelijk onderwijs. Leraren die meededen aan het onderzoek bleken samenwerken (zeer) belangrijk te vinden ter versterking van christelijk leraarschap. Tegelijkertijd gaven zij aan in de praktijk weinig samen te werken; minder dan je op grond van de waarde die ze er aan hechten zou verwachten. Waarom blijkt er juist wat betreft samenwerken zo'n grote kloof te zijn tussen 'belangrijk' en 'praktijk', meer nog dan bij de individuele activiteiten?

VERKLARINGEN GEZOCHT IN MOTIVATIE

In het vervolg van dit artikel zoeken we verklaringen voor de kloof tussen de waarde die christelijke leraren hechten aan het gezamen-

WAAROM BLIJKT ER
JUIST WAT BETREFT
SAMENWERKEN
ZO'N GROTE KLOOF
TE ZIJN TUSSEN
'BELANGRIJK' EN
'PRAKTIJK', MEER
NOG DAN BIJ DE
INDIVIDUELE ACTIVI-
TEITEN?

▶ 'ALS CHRISTELIJKE LERAAR MOET JE HET GOEDE VOORBEELD GEVEN AAN DE KINDEREN.'

lijk versterken van christelijk leraarschap en het feit dat het er in de praktijk zo weinig van komt. Mogelijk biedt informatie over wat christelijke leraren motiveert om een christelijke leraar te zijn een eerste aanzet tot een antwoord op de vraag naar deze kloof.

Hoe ziet christelijk leraarschap er eigenlijk uit in de ogen van een christenleraar? Wat leraren in ons onderzoek stipt als eerste noemden is óf het persoonlijk geloof en het willen brengen van kinderen tot geloof, óf het bijbelgetrouw handelen zowel tijdens de lessen als in het werk daaromheen. Daarbij beschreven zij als belangrijkste onderwijsdoelen veelal doelen die geschaard kunnen worden onder de noemers 'dat de leerlingen tot geloof komen' en 'goede en/of christelijke burgers worden'.

De motivatie voor het christelijk leraarschap lijkt dus te maken te hebben met doelen waaraan de leraar als persoon op een eigen, unieke wijze bijdraagt in de omgang met leerlingen. Denk bijvoorbeeld aan je betrouwbare houding, of dat je merkt dat jouw persoonlijke opmerkingen bij het Bijbelgedeelte uit het leesrooster er toe doen. Verder blijkt uit het onderzoek dat leraren ook gespist zijn op hun gedrag en de benadering van leerlingen. Als christelijke leraar moet je het goede voorbeeld geven aan de kin-

deren. Ze moeten van jou vooral kunnen leren wat (christelijke) normen en waarden zijn.

Laten we hierbij overigens niet vergeten dat christelijke kennisoverdracht er zeker ook toe doet. Het vormen van een mening over de leerstof aan de hand van christelijke overtuigingen is net zo belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen als het zich eigen maken van geloofs-waarheden en christelijke waarden en normen. En de meningsvorming van de leerling begint bij de kennis van de leraar. Dat leidt tot een persoonlijke vraag: hoe zeer bent u in staat om uw vakinhoud te spiegelen aan uw christelijke overtuigingen? Kennis verzamelen vinden leraren niet zo belangrijk, zo bleek uit ons onderzoek, tenzij deze kennis praktisch is en direct te gebruiken in de les. Als collega's kun je elkaar wellicht helpen aan deze praktische kennis. Twee weten meer dan een.

VERKLARINGEN VANUIT DE ONDERWIJSCULTUUR

Leraren vinden samenwerking met collega's dus wel van belang om het christelijk onderwijs te verbeteren. Maar het is de vraag of ze ook het idee hebben dat die samenwerking direct verschil maakt in het werk morgen voor de klas.

De tijd is kostbaar en het werk veel, dus het goed voorbereid zijn op de lessen die een leraar morgen geeft, vindt hij vandaag het belangrijkste. Komt daarom het samenwerken aan christelijk leraarschap weinig in de agenda voor?

Naast een hoge werkdruk past een sterke nadruk op meetbare resultaten bij de huidige cultuur in het onderwijs. Zaken in het leven die niet zo makkelijk zichtbaar te maken zijn, of gevolgen die pas na jaren inspanning zichtbaar worden, tellen niet mee. Denk bijvoorbeeld aan geloof, identiteitsontwikkeling en meningsvorming. Zou deze trend ook van invloed zijn op ons gevoel bij christelijk leraarschap? We vinden christelijk leraarschap belangrijk, maar misschien is het in de praktijk nog belangrijker om een goede, dat is meetbaar presterende leraar te zijn.

VERKLARINGEN OP SCHOOLNIVEAU

Voor het als collega's samenwerken aan christelijk leraarschap kan het behulpzaam zijn als de onderwijsvisie van de school bekend en duidelijk is. Op basis van ons onderzoek is dit zeker aannemelijk. Uit het onderzoek bleek dat hoe meer de leraren zich de schooldoelen hadden eigengemaakt, hoe meer zij samenwerkten aan christelijk leraarschap met collega's.

De vraag is dan wel in hoeverre de schoollei-

► ‘WE NODIGEN U UIT
OM GEWOON UW
PRAKTISCHE VRA-
GEN UIT DE LES-
SEN VAN ALLEDAG
BIJ HET LECTORAAT
AAN TE KAARTEN.’

ding hiervoor formeel gezamenlijke activiteiten moet organiseren. De informele activiteiten die leraren buiten de les om op eigen initiatief ondernemen, en de activiteiten die sterk verbonden zijn aan de eigen lespraktijk, werden in ons onderzoek als belangrijker gezien dan formele activiteiten waarbij het nodig is om afspraken te maken. Het gaat dus meer om de gedeelde visie van leraren dan om de hoeveelheid activiteiten die (van bovenaf) wordt georganiseerd en verplicht gesteld.

LESSEN VOOR HET LECTORAAT

Het onderzoek dat het lectoraat Christelijk leraarschap heeft uitgevoerd, biedt aanknopingspunten voor het werken aan christelijk leraarschap, maar nader onderzoek is nodig. Het werken aan christelijk leraarschap is een vorm van leren en we weten dat leren in de beroepspraktijk een complex samenspel is van meerdere individuele en sociale factoren binnen de leercultuur op een school. Daarnaast is het belangrijk om op te merken dat de resultaten uit het onderzoek, en in het bijzonder de kloof die in dit artikel wordt omschreven, ook gevolgen hebben voor de activiteiten die het lectoraat Christelijk leraarschap ontplooit. Leraren zitten blijkbaar niet te wach-

ten op kennis als theorie, maar wel op kennis die is omgezet naar voorbeeldlesmateriaal waaruit bijvoorbeeld blijkt hoe geloof en vakinhoud elkaar raken in de les. Uit ons onderzoek weten we dat daarvan gebruik gemaakt gaat worden. Samenwerking tussen collega's op het gebied van christelijk leraarschap proberen we te stimuleren door praktijkonderzoek samen met u en een groepje collega's uit te voeren. We nodigen u uit om gewoon uw praktische vragen uit de lessen van alledag bij het lectoraat aan te kaarten.

TOT SLOT

In dit artikel werd een kloof besproken tussen de waarde die christelijke leraren hechten aan het zich verder ontwikkelen als christelijke leraar en de mate waarin dit daadwerkelijk gebeurt in de praktijk. Met deze korte bijdrage hebben wij u inzicht gegeven in een deel van onze onderzoeksresultaten. We verwijzen u graag door naar onderstaande onderzoeksrapportages. Daarin vindt u uiteraard meer uitkomsten en ook verdere informatie over de opzet van het onderzoek, de respondentengroep, enzovoorts. Uw reactie op de inhoud van deze bijdrage is van harte welkom.

REFLECTIE

- Wat vindt u van de verklaringen die in dit artikel geopperd worden voor de kloof tussen het belang dat gehecht wordt aan samenwerken aan christelijk leraarschap en de geringe mate waarin het in de praktijk gestalte krijgt?
- Op welke manier werkt u aan christelijk leraarschap met uw collega's?
- Hierboven staat: 'De meningsvorming van de leerling begint bij de kennis van de leraar.' Hoe zeer spiegelt u de inhoud van uw vak aan uw christelijke overtuigingen?

REFERENTIES

- Boele – de Bruin, H. L. (2014). *Christian teachers' professional ideals*. Publicatie lectoraat Christelijk leraarschap.
- Kloe, J. W. de, & Boele – de Bruin, H. L. (2013). *Christelijke leraren en hun professionele ontwikkeling. Onderzoek naar professionaliseringsactiviteiten ter versterking van christelijk leraarschap*. Publicatie lectoraat Christelijk leraarschap.